

'จริยธรรม' คำที่สังคมไทยยังไม่ตกผลึก

หน้าต่างความคิด

● เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว

ผู้ช่วยรองอธิการบดีฝ่ายวิจัย

ม.ธุรกิจบัณฑิต

ข่าวที่ดังที่สุดเรื่องหนึ่งในสัปดาห์นี้คือข่าวของสื่อมวลชนท่านหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันดีในสังคมยุคโลกดัดดลินให้จำคุกแต่กลับยังปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้นำดำเนินรายการอยู่เป็นปกติ หลังจากได้รับการประกันตัวออกมา ทำให้เกิดคำถามขึ้นมากในสังคมว่า เหตุใดท่านผู้ซึ่งไม่หยุดดำเนินรายการก่อนจนกว่าจะเสร็จสิ้นกระบวนการอุทธรณ์ทั้งหมดและคดีถึงจุดสิ้นสุด รอให้พิสูจน์ตัวเองได้ว่าไม่ได้กระทำความผิดจริง แล้วค่อยกลับมาทำรายการต่อ มีเสียงเรียกร้องถามหา "สิทธิ" ถามหาบรรทัดฐานทาง "จริยธรรม" ในฐานะสื่อมวลชน แต่ดูเหมือนว่าการเดินทางของเสียงเหล่านี้จะยังเดินทางไปไม่ถึงหูคนที่เกี่ยวข้อง

สาเหตุหนึ่งในเรื่องนี้กลายเป็นข่าวดังก็เพราะสื่อมวลชนท่านนี้เป็นผู้มีชื่อเสียงมีคนติดตามชมรายการเป็นจำนวนมากแฟนคลับทั่วประเทศน่าจะรู้สึกกับแฟนคลับของดาราดาราหน้าตาทั้งหมดมารวมกันด้วยซ้ำ คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อมวลชนท่านนี้มีพลังในการชี้นำสังคมเป็นอย่างมาก

แต่ก็อย่างที่ลุงเบ็นของสไปเดอร์แมนกล่าวไว้ "พลังที่ยิ่งใหญ่ย่อมมาพร้อมกับความรับผิดชอบที่ใหญ่หลวง"

การที่ท่านยังเดินหน้าทำรายการอยู่เช่นเดิม นอกจากจะเป็นการตัดสินใจของท่านแล้ว อีกด้านหนึ่งก็เป็นเพราะสังคมไทยเองยังไม่ตกผลึกเรื่องมาตรฐานทางจริยธรรมที่ควรจะมีด้วยเช่นกัน เพราะหากเอาไม่บรรทัดทางจริยธรรมระดับนานาชาติมาใช้ในเหตุการณ์นี้ เราคงไม่เห็นท่านออกมาจัดรายการจนกว่าจะเคลียร์ตัวเองได้เรียบร้อยแล้ว

หากจะถามว่า "จริยธรรมคืออะไร?" คำตอบกว้างๆ คงเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความคิดและความประพฤติที่เหมาะสมแต่ระดับจริยธรรมที่เหมาะสมของแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ เช่น การขับรถเบียดแซงคิวรถคันอื่นที่ต่อแถวอยู่คนหนึ่งอาจจะบอกว่าเป็นเรื่องเหมาะสมยอมรับได้ อีกคนก็มี

สิทธิ์ค่านหัวชนฝาว่าเรื่องแบบนี้ไม่เหมาะสมไม่ควร ยอมรับไม่ได้เด็ดขาด ด้วยเหตุนี้ การเอาหลักจริยธรรมของคนสองคนมาโต้เถียงกันจึงไม่มีทางได้ข้อยุติ เพราะสองคนพูดกันคนละเรื่อง เพราะมองกันคนละมุม นับประสาอะไรกับประเทศไทยที่มีคนกว่า 67 ล้านคน

แม้มาตรฐานทางจริยธรรมโดยรวมอาจแตกต่างกัน แต่คนส่วนใหญ่มีมาตรฐานขั้นต่ำในเรื่องพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน เช่น ไม่ทำร้ายหรือฆ่าคนอื่น ไม่ขโมยของ แต่ในสถานการณ์ที่ซับซ้อนความเห็นก็อาจแตกต่างกันได้ ลองนึกดูว่าถ้าลูกของเราได้รับอุบัติเหตุอยู่ห้องฉุกเฉิน

หมอบอกว่าต้องใช้เครื่องช่วยหายใจถึงจะรักษาชีวิตไว้ได้ แต่ต้องหมดสติแบบนี้ตลอดไป จึงเสนอให้ถอดเครื่องช่วยหายใจเสียจะได้ไปสู่อุบัติ เลยมหาขอให้เราซึ่งเป็นผู้ปกครองลงชื่อยินยอมให้ปิดเครื่องช่วยหายใจ บางคนอาจจะยอม บางคนคงไม่ยอมแน่นอนว่าคนรอบข้างที่รู้เรื่องก็มักจะมีความเห็นของตัวเอง บางคนเห็นด้วย บางคนไม่เห็นด้วย

หากพ่อแม่ของเขาเป็นหมอ การตัดสินใจคงไม่ยากนัก แต่ถ้าพ่อแม่เป็นชาวบ้านธรรมดาเคร่งศาสนา การทำแบบนี้อาจทำให้รู้สึกว่ามันกำลังทำบาปอย่างร้ายแรงเช่นเดียวกันคนที่เติบโตมาในครอบครัวซึ่งใช้ความรุนแรงจะเห็นว่าการใช้ความรุนแรงเป็นเรื่องปกติไม่ใช่เรื่องร้ายแรงเด็กที่โตมาในครอบครัวที่โง่กึ่งมาตลอด ย่อมเห็นว่าการโง่เป็นเรื่องธรรมดาของโลก

เมื่อหลายปีก่อนที่ออสเตรเลียมีข่าวของเด็กหนุ่มคนหนึ่งซึ่งเสียชีวิตลงไปช่วยเพื่อนที่กำลังโดนฉลามทำร้าย ได้รับการยกย่องไปทั่ว เพราะเขามีสิทธิ์จะวิ่งหนีก็ได้ แต่เขาก็ไม่ทำในทำนองเดียวกับการโกหกเพื่อช่วยชีวิตคนบริสุทธิ์ ถึงเป็นการโกหกหน้าตาๆ เมื่อถูกเปิดเผยในภายหลังก็คงไม่โดนวิพากษ์วิจารณ์เหมือนกับการโกหกเพื่อเอาตัวรอดจากความผิดที่ทาลงไป หรือการโกหกเพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์มากกว่าเดิม

นอกจากนี้แล้ว การคาดหวังว่ามาตรฐานทางจริยธรรมของคนทุกคนจะคงเส้นคงวาเป็นในทุกลสถานการณ์อาจใช้ไม่ได้กับทุกคน มีภาชิตจินเกี่ยวกับผู้นำบทหนึ่งกล่าวว่า "พึงเข้มงวดกับตนเอง ผ่อนปรนกับผู้อื่น" หากเราเอาภาชิตนี้มาเป็นบรรทัดฐานแล้ว คนที่อ่อนจริยธรรมที่สุดก็น่าจะเป็นคนประเภท "เข้มงวดกับเขาไปทั่ว แต่พอเรื่องของตัวเองยังไงก็ได้"

บางคนก็คิดว่า ทำอะไรก็ได้ขอให้ได้ไม่ผิดกฎหมาย หรือถึงผิดแต่ถ้าจับไม่ได้ไล่ไม่ทันก็ถือว่ายอมรับได้ เรื่องจริยธรรมไม่ต้องไปสนใจ

ความจริงแล้ว กฎหมายบัญญัติขึ้นมาเพื่อให้คนในสังคมอยู่กันอย่าง "สงบ" แต่ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าคนในสังคมจะมี "ความสุข" เสมอไป กฎหมายจึงเปรียบเหมือนมาตรฐาน

ขั้นต่ำซึ่งทุกคนจะต้องทำตาม ส่วนจริยธรรมในส่วนที่นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ถือเป็นอุปสรรคเสริม จึงขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของแต่ละคนว่าจะเลือกอุปสรรคเสริมมากน้อยแค่ไหน

จริยธรรมเป็นเหมือนพันธนาการผูกมัดเราไม่ให้เรามีอิสระทำตามใจอยากด้วยเหตุนี้ คนจะมีจริยธรรมสูงได้จึงต้องเป็นคนรู้จักควบคุมจิตใจของตนเอง มีวุฒิภาวะทางจิตใจและอารมณ์ในระดับหนึ่ง

ในทางกลับกัน คนที่เอาแต่ยึดหลักกฎหมาย ทั้งที่บางครั้งขัดกับสามัญสำนึกก็คิดชอบชั่วดี ก็เหมือนกับเป็นการประกาศจุดยืนของตนให้คนอื่นรู้ว่า ภายใต้สถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ตนเองมีจริยธรรมเท่ากับจริยธรรมขั้นต่ำในสังคมเท่านั้น

หากมองจากมุมมองของปัจเจกบุคคลแล้ว ทุกคนมีสิทธิ์จะเลือกได้อย่างอิสระ ดังนั้นการยึดเอาจริยธรรมขั้นต่ำมาเป็นบรรทัดฐานการใช้ชีวิตจึงไม่ใช่เรื่องผิดสำหรับคนธรรมดา

สิ่งที่ต้องคำนึงก็คือ ฐานะทางสังคมคือสิ่งกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเราและคนอื่นในสังคม ความคาดหวังของสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนๆ หนึ่งขึ้นอยู่กับฐานะของคนผู้นั้นและวิธีการที่เขาได้ฐานะนั้นมา

ความคาดหวังจากผู้ได้รับเลือกเป็นนางงามจักรวาล คือต้องทำตัวเป็นตัวอย่างไม่ประพฤติตัวเหลว กินเหล้าเมายาหัวราน้ำ รู้จักแต่งตัวเหมาะสมกับกาลเทศะ มีกิริยาท่าทางนุ่มนวล รู้จักเก็บความรู้สึก ถึงแม้จะไม่พอใจก็จะไม่แสดงออกด้วยการยื่นเท้าสะเอวขึ้นขวักตาเข้าไปทั่ว

สำหรับผู้ที่อยู่ในตำแหน่งใหญ่โตหรือเป็นผู้ที่สามารถชี้นำความคิดของสังคมได้ การถามว่าจริยธรรมคืออะไรนั้นไม่ใช่ประเด็น เพราะเป็นหน้าที่ชีวิตหลายคนไว้ในมือ คำถามที่จะต้องถามตนเองก็คือ จริยธรรมที่มีอยู่อยู่กับฐานะหัวชนที่ใส่อยู่หรือเปล่า และต้องต้องทำให้ได้ว่า ตำแหน่งใหญ่ขนาดนี้ จะลด

กรุงเทพธุรกิจ

Krungthep Turakij
Circulation: 200,000
Ad Rate: 2,400

Section: First Section/ทัศนะวิจารณ์

วันที่: ศุกร์ 4 มีนาคม 2559

ปีที่: 29

ฉบับที่: 10025

หน้า: 10(ล่าง)

Col.Inch: 58.94

Ad Value: 141,456

PRValue (x3): 424,368

คลิป: สีสี่

คอลัมน์: หน้าต่างความคิด: 'จริยธรรม' คำที่สังคมไทยยังไม่ตกผลึก

เกณฑ์ทางจริยธรรมลงมาให้เท่ากับ
มาตรฐานขั้นต่ำที่เราทำได้นั้น ไม่ใช่
เรื่องถูกต้อง

ในสังคมที่มาตรฐานทางจริยธรรม
ยังไม่ตกผลึกอย่างสังคมไทย หน้าที่ของ
ผู้นำทางความคิดทั้งหลายคือการทำตัว
เป็นตัวอย่างที่ดี เพื่อยกระดับจริยธรรม
ของสังคมสูงขึ้นจนถึงจุดที่ทุกคนมีมาตรฐาน
ขั้นต่ำที่เหมือนกัน เป็นมาตรฐานที่เข้มขึ้น
มากพอที่จะเป็นกลไกอย่างไม่เป็นทางการ
ในการสร้างความผาสุกให้กับสังคม ถ้าแบบ
นี้ทำไม่ได้ ก็ไม่มีความชอบธรรมพอจะเรียก
ตัวเองว่าเป็นตัวแทน หรือเป็นปากเป็นเสียง
ให้กับประชาชน